

Japon Yeni Dini Hareketleri *ve* Kadın

Dr. Merve Üstek

Japon Yeni Dini Hareketleri ve Kadın

Yazar

Merve Üstek

Editör

Halil İbrahim Şenavcu

E-ISBN: 978-625-382-258-3

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap elektronik ortamda yayımlanmaktadır.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara, Mart 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetkyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Japon Yeni Dini Hareketleri *ve* **Kadın**

Dr. Merve Üstek

Ankara 2026

Yazar Hakkında / About the Author

Merve Üstek

1987 yılında Manisa'da doğdu. 2009 yılında Erciyes Üniversitesi Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 2010-2014 yılları arasında turizm sektöründe çalıştı. İkinci lisans eğitimine başladığı İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 2019'da lisans ve aynı yıl Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden yüksek lisans derecesini alarak mezun oldu. Yazarın yüksek lisans tezi 'Şintoizm ve Kadın' ismiyle kitap olarak yayımlanmıştır. 2025 yılında İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 'Şintoizm Kökenli Yeni Dini Hareketlerde Kadın' başlıklı tezini savunarak doktor unvanını aldı. Yazar Şintoizm, Japon halk inanışları, Japon kadını, Japon yeni dinî hareketleri üzerine araştırmalar yapmaktadır.

Merve Üstek was born in Manisa in 1987. She graduated from Erciyes University, Department of Japanese Language and Literature in 2009. Between 2010 and 2014, she worked in the tourism sector. She completed her second undergraduate degree at İzmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Theology in 2019. In the same year, she obtained her master's degree from the Social Sciences Institute. Her master's thesis was published as a book titled "Shintoism and Women". In 2025, she successfully defended her doctoral dissertation titled "Women in New Religious Movements of Shinto Origin" at İzmir Kâtip Çelebi University, Social Sciences Institute, and was awarded the title of Doctor. Her research interests include Shintoism, Japanese folk beliefs, Japanese women, and Japanese New Religious Movements.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	VII
Giriş.....	9

Birinci Bölüm

JAPON YENİ DİNİ HAREKETLERİ ve KADIN

1. JAPON YENİ DİNİ HAREKETLERİ	21
1.1. Japonya’da “Yeni Dini Hareket” ve “Yeni Din” Kavramı”	21
1.2. Japon YDH’lerinin Karakteristik Özellikleri	23
1.3. Şinto Kökenli YDH Tanımlaması	29
2. JAPON YDH’LERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI	33
2.1. Edo Dönemi (1603-1868)	33
2.2. Meici Dönemi (1868-1912)	37
2.3. Taişō (1912-1926) ve Şōva Dönemi (1926-1989)	41
2.4. Savaş Sonrası Dönem (1945-)	45
3. JAPON YDH’LERİNDE KADININ KONUMU	52
3.1. Kadın Otoritesinin Kaynağı: Kamigakari ve Kurumsallaşma	52

İkinci Bölüm

LİDERLİK ROLÜNE GÖRE ŞİNTOİZM KÖKENLİ YDH’LERDE KADIN

1. TEK BAŞINA LİDERLİK MODELİ	65
1.1. Tenrikyō	65
1.1.1. Miki Nakayama’nın Hayatı ve Kamigakari Deneyimi	66
1.1.2. Tenrikyō’nun Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi	72
1.1.3. Miki Nakayama’nın Vefatı	80
1.1.4. Miki Nakayama’nın Halefi ‘Kokan’ ve ‘İzō İburi’	92
1.1.5. Miki Nakayama Sonrası Merkezi Otorite	93
1.1.6. Tenri Şehri: Teolojik Merkez ve Kurucu Mirası	95
1.1.7. Ociba ve Kanrodai: Teolojik Sembol ve İbadet Nesnesi	98
1.1.8. Tenrikyō’da İnanç ve İbadet	101
1.1.10. Misyon Faaliyetleri	122
1.1.11. Tenrikyō’da Kadının Konumu	126
1.1.12. Tenrikyō’dan Ayrılarak Kurulan Kadın Liderli YDH’ler	128
1.2. Tenşō Kōtai Cingūkyō (Amaterasu Daicingū)	134
1.2.1. Kurucu Sayo Kitamura’nın Yaşamı ve Kamigakari Deneyimi	134
1.2.2. Tenşō Kōtai Cingūkyō’nun Kuruluşu, Öğretileri ve Ritüelleri	137
1.2.3. Tenşō Kōtai Cingūkyō’nun Tanrı Anlayışı	145
1.2.4. Tenşō Kōtai Cingūkyō Kutsal Metni: Seişō	147

1.2.5. Tenşō Kōtai Cingūkyō Misyon Anlayışı.....	148
1.2.6. Sayo Kitamura Sonrası Liderlik	153
2. İKİLİ VE SONRADAN GELİŞEN LİDERLİK MODELİ.....	154
2.1. İkili Liderlik Modeli: Ōmoto	154
2.1.1. Nao Deguçi'nin Hayatı ve Kamigakari Tecrübesi	154
2.1.2. Onisaburō Deguçi 'nin Katılımı ve Ōmoto'nun Tarihsel Gelişimi.....	160
2.1.3. Ōmoto'da İnanç ve İbadet.....	175
2.1.4. Ōmoto Kutsal Metinleri	195
2.1.5. Ōmoto'da Kadının Konumu	206
2.1.6. Ōmoto Kadın Topluluğu: Cikişinkai	215
2.1.7. Kadın Soyundan Devam Eden Liderlik	216
2.2. Sonradan Gelişen Liderlik Modeli: Şinci Şūmeikai	219
2.2.1. Kurucu Lider Mihoko Koyama ve Sekai Kyūseikyō'dan Ayrılış	219
2.2.2. İkinci Kuşak Lider Sōkiçi Mokaya'nın Halefiyeti ve Kurumsal Yapılanma	220
2.2.3. Öğretileri ve Uygulamaları.....	221
Sonuç	225
Kavramlar Listesi.....	229
Kaynakça.....	239
Dizin.....	255
Extended Summary	257

ÖN SÖZ

Bu kitap, Japon YDH'lerinin içinde kadınların üstlendiği rolleri ve toplumsal cinsiyet dinamiklerini incelemektedir. Japonya'nın hızlı modernleşme sürecinde ortaya çıkan bu hareketler, yalnızca dinî bir fenomen olmanın ötesinde, toplumsal değişimlerin ve kültürel dönüşümlerin bir yansıması niteliğindedir. Geleneksel yapıların çözüldüğü ve bireysel arayışların belirginleştiği bu dönemde, YDH'ler pek çok kişiye yeni bir anlam dünyası ve aidiyet hissi sunmuştur.

Bu çalışma, bilhassa Şinto kökenli YDH'lere odaklanarak, bu hareketlerin, geleneksel ataerkil Japon toplum yapısında kadın liderliğine ve aktif kadın üyeliğe nasıl bir alan açtığını analiz etmektedir. *Tenrikyō*, *Sekai Şindōkyō*, *Honbuşin*, *Ōmoto*, *Tenşō Kōtai Cingūkyō* ve *Şinci Şumeikai* gibi örneklem grupları üzerinden, kadınların kurucu, ruhani rehber ve topluluk yöneticisi olarak edindikleri otorite araştırılmıştır. Bu süreçte, kadınların mistik deneyimleri, şifa pratikleri ve öğretiyi yorumlama biçimleri ele alınarak, bu rollerin geleneksel hiyerarşilere meydan okuma potansiyeli ile mevcut toplumsal normlarla uzlaşma biçimleri ortaya konulmuştur.

Araştırmanın temel bulguları, YDH'lerin kadınlara kamusal alanda görünürlük ve güçlü pozisyonlar sunmakla birlikte, eşitlikçi bir yapıya ulaşmada sınırlı bir etki yarattığını göstermektedir. Özellikle savaş sonrası dönemde 'iyi eş, bilge anne' idealinin bu hareketler tarafından da benimsenmesi, kadınların geleneksel ev içi rollerini pekiştirici bir işlev görmüştür. Bu tespit, dinî sistemlerin hâkim toplumsal beklentilerle nasıl bir etkileşime girdiğini ve bu etkileşimin cinsiyet rolleri üzerindeki çok yönlü doğasını vurgulamaktadır.

Bu çalışma yaklaşık iki yıllık araştırma süreci Japonya'da yürütülmüştür. Japonya'daki alan araştırmalarım "TÜBİTAK 2214-A Doktora Sırası Yurt Dışı Araştırma Burs Programı" kapsamında sağlanan maddi destekle mümkün olmuştur. Bu vesileyle, çalışmalarına imkân tanıyan TÜBİTAK'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Kokugakuin Üniversitesi'nde geçirdiğim bir yıllık araştırma sürecinde, Prof. İşii Kenci'nin yönlendirmeleriyle YDH yetkilileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. "Japon YDH'leri Ansiklopedisi" editörlerinden, Kokugakuin Üniversitesi emekli öğretim üyesi Prof. Inoue Nobutaka ile yaptığım birebir görüşmeler YDH'lerin tarihsel gelişimine dair önemli tespitler yapmamı sağlamıştır. Ayrıca, Tenri Üniversitesi Oyasato Araştırma Enstitüsü'nde Prof. Horiuçi Midori'nin danışmanlığında geçirilen üç aylık süreçte, Tenrikyō özelinde yürütülen literatür taraması, gözlem ve katılımcı yöntemleriyle araştırmanın teorik çerçevesi derinleştirilmiştir.

Çalışmamın her aşamasında değerli rehberliğini, titiz eleştirilerini ve her koşulda teşviklerini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Halil İbrahim Şenavcu'ya en derin şükranlarımı sunarım. Bu kitap, doktora tezi olarak hazırlanmış olup süreç boyunca Doç. Dr. Hakkı Kardeşahin, Dr. Muhammet Raşit Batur, Dr. Elif Hilal Karaman ve Dr. Nevfel Akyar'ın yönlendirmeleri ve katkılarıyla olgunlaşmıştır. Kendilerine şükranlarımı sunarım.

Japonya'daki akademik sürecimin başından itibaren yönlendirmeleriyle bana yardımcı olan Kansai Üniversitesi emekli öğretim üyesi Prof. Yoşiko Oda'ya; Kokugakuin Üniversitesi'ndeki araştırma süresince desteklerini esirgemeyen Prof. İşii Kenci ve Prof. Hoşino Seici'ye; Japon mitolojisi kaynaklarına ulaşmamı sağlayan ve derslerine katılma fırsatı bulduğum Prof. Hirafuci Kikuko'ya ve modern dönem din tarihi derslerinden istifade ettiğim Dr. Erik C. Schicketanz'a şükranlarımı sunarım. Ayrıca Tokyo Camii ve Diyanet Kültür Merkezi yetkililerine ve çalışanlarına da destekleri için teşekkür ederim.

Saha araştırması sürecinde paha biçilmez desteklerini sunan YDH temsilcilerine özel olarak teşekkür etmek isterim. Ōmoto dini grubunun aylık ritüellerine katılımımı sağlayan Tokyo Şubesi Genel Müdürü Haşimoto Şinsaku'ya; Ōmoto hakkında belge paylaşımı ve rehberliği için Kameoka Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdürü Tanabe Kenci'ye ve diğer Kameoka ve Ayabe misyon merkezi görevlilerine; Tenri'deki çalışmalarına akademik ve şahsi destek sunan Prof. Horiuçi Midori'ye, Tenri Üniversitesi mensuplarına ve Tenrikyō Misyon Departmanı'ndan Masato Kato'ya; Şinci Şūmeikai dini grubundaki yardımları için Kyoto şubesinden Sakai Yumie ve Tokyo şubesinden Kudō Ryōko hanımefendilere ve burada ismini zikredemediğim tüm dini grup mensuplarına içtenlikle teşekkür ederim.

Bu uzun ve zorlu akademik yolculukta, desteklerini esirgemeyen aileme, arkadaşlarıma ve akademik çevreme sonsuz teşekkürler. Onların inancı ve cesaretlendirmesi, bu çalışmayı tamamlamam için bana güç vermiştir.

Bu çalışmanın, modern Japonya'daki YDH'lerde kadının rolünü ve dini liderliğin algılanışını anlamaya mütevazı bir katkı sunmasını ve gelecekteki çalışmalara zemin hazırlamasını temenni ederim.

Merve Üstek
İzmir - 2026